مىنكۇن باتۇر ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

责任编辑：凯赛尔·库尔班
责任校对：胡达拜尔地

图书在版编目(CIP)数据

民坤巴图及其后裔/木依丁编译. —北京：民族出版社，2005.7
ISBN 7-105-07177-X

Ⅰ.民… Ⅱ.木… Ⅲ.维吾尔族—民间故事—作品集—中国—维吾尔语(中国少数民族语言)
Ⅳ.I277.3

中国版本图书馆CIP数据核字(2005)第085411号

出版发行：民族出版社 http://www.e56.com.cn
社　　址：北京市和平里北街14号 邮编：100013
电　　话：010-64290862（维文室）
印　　刷：北京迪鑫印刷厂
版　　次：2005年10月第1版 2005年10月北京第1次印刷
开　　本：850毫米×1168毫米
印　　张：8.375
印　　数：0001-3000册
定　　价：12.00元

مەسئۇل مۇھەررىر : قەيسەر قۇربان
مەسئۇل كوررېكتور : خۇدابەردى خېلىل
كىتاب ئىسمىنى يازغۇچى: دولقۇن قادىر

مىنكۇن باتۇر ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى

توپلاپ رەتلىگۈچى : مويدىن سايىت

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14 ـ قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013، تېلېفون نومۇرى : 64290862 ـ 010
ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : دىشىن باسما زاۋۇتى
نەشرى : 2005 ـ يىل 10 ـ ئايدا 1 ـ قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2005 ـ يىل 10 ـ ئايدا بېيجىڭدا 1 ـ قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 850×1168 م م. 32 كەسلەم
باسما تاۋىقى : 8.375
سانى : 0001 ـ 3000
باھاسى : 12.00 يۈەن

مۇندەرىجە

مىنكۇن باتۇر 1

مىنكۇن باتۇرنىڭ ئەۋلادلىرى 135

شاھزادە قۇتبۇل 135

شاھزادە نىزغاي 164

مەلىكە قۇتبىكە.................................. 209

كېنىزەم بىلەن بوزكۆرپەش 228

مىنكۇن باتۇر

بۇرۇننىڭ بۇرۇنىسىدا، بىزنىڭ تارىم ۋادىسىدا جاھانغا تونۇق، لېكىن كۆڭلى سۇنۇق بىر پادىشاھ ئۆتكەنىكەن. ئۇنىڭ ئىسمى شىرخان ئىكەن. شىرخان پادىشاھنىڭ نامىنىڭ تونۇقلۇقى ئۇنىڭ ئادىللىقى ۋە چوڭ بىر يۇرتنى سورىغانلىقىدىن بولسا، كۆڭلىنىڭ سۇنۇقلۇقى يېشى ئەللىكتىن ئېشىپمۇ تېخىچە بىرەر پەرزەنت يۈزى كۆرمىگەنلىكىدىن ئىكەن. ۋاقتانىۋاق كېلىپ كۆزى يۇمۇلغاندا، تەختكە كىمنىڭ ۋارىسلىق قىلىشىنى كۆپ ئويلايدىغان بولۇپ قاپتۇ. بالىسىنىڭ يوقلۇقى ئۇنى قاتتىق غەمگە قويۇپتۇ. شىرخان پادىشاھنىڭ كۈندىن-كۈنگە غەمكىنلىشىپ، خىيالغا پېتىپ قېلىشىنىڭ سەۋەبىنى قىياس قىلىپ يەتكەن يېقىنلىرى پادىشاھنى يەنە بىر خوتۇن ئېلىشقا دەۋەت قىلىپ بېقىشنى مەسلىھەت قىلىشىپتۇ. ئۇلار مەسلىھەتنى پىشۇرۇپ، بىر كۈنى ئويلىرىنى پادىشاھقا ئېيتىپتۇ. شىرخان پادىشاھ يېقىنلىرىنىڭ مەسلىھەتىگە كۆنۈپ:

— سەككىز قېتىم ئۆيلەندىم. ئۇ خوتۇنلارنىڭ ھېچقايسىسى تۇغمىدى. يېشىم ئەللىكتىن ئاشتى. بىرمۇ بالا يۈزى كۆرمىدىم. مەندە ھازىر بىرەر بالا يۈزى كۆرۈشتىن باشقا ئارمان يوق. «بالىلىق ئۆي بازار، بالىسىز ئۆي مازار» دېگەن گەپنىڭ ھەقلىقىنى ئەمدى بىلىۋاتىمەن. ماڭا ھازىر ئۆيۈملا ئەمەس، پۈتۈن پادىشاھلىقىم، ئوردا-قەسرىم مازاردەك بىلىنىدىغان بولۇپ قالدى. بوپتۇ، سىلەرنىڭ مەسلىھەتىڭلار بويىچە يەنە بىر ئۆيلىنىپ باقاي، خۇدانىڭ رەھمى كېلىپ، تىلىكىم ئىجابەت بولۇپ قالسا

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ئەجەب ئەمەس. ئەمما ئەمدى ماڭا خان-پادىشاھلارنىڭ قىزلىرىدىن لايىق ئىزدىمەڭلار. تارىم سۈيىنى ئىچىپ، تارىم سازلىقلىرىدا چوڭ بولغان ئاددىي پۇقرانىڭ قىزىدىن تېپىڭلار، — دەپتۇ.

ۋەزىرلەر: «پادىشاھ بولغان كىشى پۇقرا قىزىغا ئۆيلەنسە قانداق بولار؟» دەپ ئويلىغان بولسىمۇ، ئىلاجسىز ئىكەن. پادىشاھقا خوتۇنلۇققا تاپىدىغان قىزنىڭ مەرتىۋىسى تۆۋەن بولسىمۇ ئەقلى-ھوشى جايىدا، ئەقىللىق، چېچەن بولۇشى، ھۆسن-جامالدا شاھ قىزلىرىدىن قېلىشمايدىغان بولۇشى كېرەك، دەپ مەسلىھەتلىشىپتۇ. ئۇلار شۇ بويىچە يېزا-قىشلاقلارنى ئارىلاپ ئىزدەشكە كىرىشىپتۇ.

پادىشاھنىڭ ئوڭ قول ۋەزىرى بىرقانچە چاپارمەنلىرى بىلەن تارىمنىڭ تۆۋەن تەرىپىنى ياقىلاپ كېتىۋاتسا، بىر داشى[1] ئەتراپىدا قوي بېقىپ يۈرگەن بىر قىزنى كۆرۈپتۇ. يېقىن بېرىپ قىزنى كۆزىتىپ باقماقچى بوپتۇ. قىز ۋەزىرگە سالام بېرىپتۇ. قىزنىڭ ئىككى قولىنى كۆكسىگە ئېلىپ، بىر خىل ئىللىق قاراپ، بېشىنى تۆۋەن ئېگىپ تۇرۇشى ۋەزىرگە ئاجايىپ يېقىملىق تۇيۇلۇپتۇ. قىزنىڭ ئۇچىسىدا تورقاپىلا[2]دا سىپتا توقۇلغان يىلىڭ كېپىنەك چاپان[3]بار ئىكەن. قىز چارۋىچىلار كىيىدىغان ئاددىي كىيىم ئىچىدە تۇرسىمۇ، قارچىغىنىڭكىدەك ئويناپ تۇرىدىغان كۆزى، قارىقىنىڭ نۇرلۇقلۇقى بۇ قىزنىڭ ئۆتكۈر، چېچەنلىكىدىن بېشارەت بەرسە، قاش، بۇرۇن، ئېغىزلىرى پەرىلەرنىڭكىدىن قېلىشمايدىكەن. ئىككى قېشىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى تېرىقتەك مېڭى ۋەزىرگە بۇ قىزدا قانداقتۇر بىرەر خاسىيەت باردەك تۇيۇلۇپتۇ. ۋەزىر قىزنىڭ ئاتا-ئانىسىنى سورىغانىكەن، قىز:

— دادام ئالدىنقى يىلى ئۆلۈپ كەتكەن. ئانام بۇ يىل يازدا

---

① داشى — تۇز-شورلۇق كىچىك زەيكەش كۆلچەك.
② تورقاپىلا — كەندىر تالاسىنىڭ ئەڭ سۈپەتلىك سىپتىسى.
③ كېپىنەك چاپان — ئاساسەن يۇڭدا قويۇپ ياسىلىدىغان كەڭ قولتۇقلۇق تىكىشسىز چاپان. ئاساسەن چارۋىچىلار كىيىدۇ.

كۆز يۇمدى. ھازىر چوڭ ئانام بىلەن تۇرۇۋاتىمەن. باشقىلارنىڭ قويىنى بېقىپ جېنىمىزنى جان ئېتىپ كېتىۋاتىمىز، — دەپتۇ. قىزنىڭ ئىسمى گۈلئاي ئىكەن.

ۋەزىر بۇ قىزنى پادىشاھقا خوپ كۆرۈپ، چاپارمەنلىرىنى ئېلىپ ئوردىغا قايتىپتۇ. پادىشاھقا قىزنىڭ تەرىپىنى بىرمۇبىر سۆزلەپ بېرىپتۇ. پادىشاھمۇ، باشقا ۋەزىرلەرمۇ ئۇ قىزنى كۆرمەي تۇرۇپلا ماقۇل كۆرۈشۈپتۇ. قىزنى ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن ئوڭ قول ۋەزىرنىڭ باشچىلىقىدا بىر توپ ئادەمنى ماڭدۇرۇپتۇ. ئۇلار بايىقى داشى بويىغا كەلسە قىز ھېچ ئىش بولمىغاندەك، ئۇلارغا نەزەر كۆزىنىمۇ سېلىپ قويماي قويىنى بېقىپ تۇرۇپتۇ. ۋەزىر قىزنىڭ يېنىغا كېلىشتىكى مەقسىتىنى ئېيتىپتىكەن، قىز:

— بۇ توغرۇلۇق ئەمدىلا گەپ بولۇنۇۋاتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە مەن ماقۇللۇق بىلدۈرمەي تۇرۇپ سىلەر مېنى ئالغىلى كەلدىڭلارمۇ؟ مەن ئاددىي قويچى قىز بولساممۇ، يۇرت قائىدىسىنى بۇزالمايمەن. مېنى ئالىدىغان ئادەم ئۆزى كەلسۇن، ئۇ پادىشاھ بولسىمۇ كۆرەي، ئاندىن جاۋابىمنى بېرەي، — دەپتۇ.

قىزنىڭ گېپى يوللۇق بولغاچقا، ۋەزىر زۇۋان سۈرەلمەي قاپتۇ. بەلكى قىزنىڭ قائىدە-يوسۇنلۇق، ئەقىللىقلىقىغا قايىل بولۇپ، ئادەملىرىنى قىزنىڭ يېنىدا قويۇپ، ئۆزى ئەھۋالنى پادىشاھقا ئېيتقىلى قايتىپتۇ.

پادىشاھ ئوڭ قول ۋەزىرىدىن قىزنىڭ ئېيتقانلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇ قىزنىڭ يۇرت يوسۇنىدىن چىقمايدىغان قائىدىلىكلىكىدىن سۆيۈنۈپ، شاھانە تەختىدىن چۈشۈپ ۋەزىر ۋە نۆكەرلىرى بىلەن قىز بار يەرگە ئاتلىنىپتۇ.

ئەمدى گۈلئايغا كەلسەك، ۋەزىر ئادەملىرىنى ئۇنىڭ يېنىدا قويۇپ، ئۆزى پادىشاھنىڭ ئالدىغا كەتكەندىن كېيىن، گۈلئاي قويلىرىنى ھەيدەپ مېڭىپتۇ. چاپارمەنلەر ئۇنىڭدىن نەگە بارىدىغانلىقىنى سوراپتىكەن، گۈلئاي:

— قويلارنىڭ كۈجەككە[1] كىرىدىغان ۋاقتى بولۇپ قالدى، — دەپ قويۇپ، قويلىرىنى ھەيدەپ مېڭىۋېرىپتۇ.

— ھازىرلا پادىشاھنىڭ ئۆزى كېلىدۇ، تۇرۇپ تۇرۇڭ، — دەپتۇ چاپارمەنلەر.

گۈلئاي چاپارمەنلەرگە پىسەنتمۇ قىلماستىن قامچىسىنى سوقۇپ قويلىرىنى ھەيدەپتۇ. چاپارمەنلەر قىزغا قاتتىق گەپ قىلايلى دېسە ئەسلى، چۈنكى، ناۋادا پادىشاھ بۇ قىز بىلەن توي قىلىپ قالسا، كېيىنلىكىدىن ئەندىشە قىپتۇ. گەپ قىلمايلى دېسە ئەسلى، ۋەزىر قاتتىق تاپىلاپ كەتكەن. ئۇلار ئىلاجسىز قوينىڭ ئالدىنى توسۇپتۇ. قىز قامچىسىنى سوقۇپ، بىر ئىسقىرتىپتىكەن، قويلار چاپارمەنلەرنىڭ ئارىلىقىدىن چاپقىلىپ چىقىپ قېچىپتۇ. چاپارمەنلەر يەنە قوينىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ توسۇپ توختىتىشىغا، قىز قامچىسىنى سوقۇپ، بىر ئىسقىرتىسىلا، قويلار چاپارمەنلەرگە بوي بەرمەي قېچىپ، خېلى ئۇزاق بىر يەرگە بېرىپ توپلىشىپ تۇرىدىكەن، ئۇنىڭغىچە گۈلئايمۇ يېتىپ كېلىدىكەن. بۇنداق ئىش بىرنەچچە قېتىم تەكرارلىنىپتۇ. چاپارمەنلەر ھەرقانچە قىلىپمۇ قويلارنى توسۇيالماپتۇ. شۇنداق قىلىپ ئۇلار ئاخىر بىر ساتمىنىڭ ئالدىغا كېلىپ قاپتۇ. گۈلئاي قويلارنى ساتمىغا سولاپ قويۇپ ئۆزى ساتمىغا كىرىپ كېتىپتۇ. چاپارمەنلەر نېمە قىلارىنى بىلەلمەي بىر-بىرىگە قارىشىپ تۇرۇپلا قېلىشىپتۇ.

ئەمدى پادىشاھ بىلەن ۋەزىرگە كېلەيلى: ئۇلار ھېلىقى داشى بويىغا كەلسە قىزمۇ، قويلارمۇ، چاپارمەنلەرمۇ يوق تۇرغۇدەك. پادىشاھ ئادەملەر قېنى؟ دېگەندەك مەنىدە ۋەزىرگە قاراپتۇ. ۋەزىر ئەقىللىق، دانا ئىكەن. ئۇ يەردىكى قوي ۋە ئادەم ئىزلىرىغا قاراپ، قويلارنىڭ ھەيدەپ مېڭىلغانلىقىنى، چاپارمەنلەرنىڭ توسۇپمۇ توختىتىپ قالالمىغانلىقىنى جەزملەشتۈرۈپ، ئەھۋالنى پادىشاھقا

---

① كۈجەك — يازلىق قوي قوتىنى.

مەلۇم قىپتۇ. پادىشاھنىڭ ئاچچىقى كەلگەندەك بوپتۇيۇ، كۆڭلىدە يەنە بىر ئىشلارنى ئويلاپ قاپتۇ. ئۇلار قويلارنىڭ ئىزى ۋە ماياقلىرىغا قاراپ مېڭىپ، گۇلئاي كىرىپ كەتكەن ساتمىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. چاپارمەنلەر ۋەزىر كەتكەندىن كېيىن بولۇپ ئۆتكەن ئەھۋاللارنى پادىشاھقا بىرمۇبىر ئېيتىپتۇ. پادىشاھ ئوڭ قول ۋەزىرىنىڭ دانىشمەنلىكىگە يەنە بىر قېتىم قايىل بولغاندىن باشقا، ئۇنىڭ تاپقان بۇ لايىقىدا چوقۇم بىر خاسىيەتنىڭ بارلىقىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپتۇ. شۇنداق بولسىمۇ يەنە ئۆزىنىڭ خان-شاھلىق سەلتەنىتىنى ئويلاپ، قىزنى سىرتقا چاقىرىشنى بۇيرۇپتۇ. بىر چاپارمەن قىزنى چاقىرىش ئۈچۈن ساتمىغا قاراپ مېڭىشىغا، ساتمىدىن چېچى قاردەك ئاقىرىپ كەتكەن بىر قېرى ئايال چىقىپ پادىشاھقا، ۋەزىرگە ھەم چاپارمەنلەرگە سالام بېرىپ، ئۇلارنى ساتمىغا كىرىشكە تەكلىپ قىپتۇ.

پادىشاھ بىلەن ۋەزىر چاپارمەنلەرنى سىرتتا قالدۇرۇپ قويۇپ ئۆزلىرى ساتمىغا كىرمەكچى بوپتىكەن، ھېلىقى ئايال:

— ھەرقايسىڭلارنىڭ كىملىكىنى بىلمەيمەن، مەن ھەممىڭلارنى ئۆيۈمگە تەكلىپ قىلدىم. ئۆيىمىز ئالدىغا كەلگەن ھەرقانداق ئادەم مېھمان. بۇ — يۇرت يوسۇنى، قېنى، ھەممىڭلار ئۆيگە كىرىڭلار، — دەپتۇ.

پادىشاھ بىلەن ۋەزىر بىر ئاددىي ئايال ئالدىدا سەلتەنىتىنىڭ سۇنغانلىقىغا تەن بېرىپ، بىر-بىرىگە قارىشىپ قويۇپ ساتمىغا كىرىپتۇ. پادىشاھ ۋە باشقىلارمۇ ساتمىغا كىرىپلا ھەيران قاپتۇ. چۈنكى، ساتما سىرتىدىن قارىماققا ناھايىتى كىچىك بولۇپ، «ھەممىمىز قانداق سىغارمىز» دەپ ئويلاشقانىكەن. ساتمىغا كىرگۈدەك بولسا، ئۇنىڭ ئىچى سارايدەك يوغان. ھېلىقى ئايال مېھمانلارنى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىپتۇ. پادىشاھ، ۋەزىر، چاپارمەنلەر ئۆزلىرىنى بىلىپ بىرىنىڭ يېنىدىن بىرى ئورۇن ئېلىشىپ ئولتۇرۇپتۇ.

— قىزىم، مېھمانلارغا ئۇسسۇلۇق ئەكەل، — دەپتۇ ئايال.

قىز ياغاچ تاۋاقتا مېھمانلارغا نۆۋەت بىلەن بىر قاچىدىن قېتىق ئەكېلىپ بېرىپتۇ.

چاپارمەنلەر يېزا-قىشلاقلارغا چىققاندا قېتىق ئىچىپ كۆرگەن بولسىمۇ، پادىشاھ بىلەن ۋەزىر ئۆمرىنىڭ شۇ يېشىغىچە قېتىق ئىچىش تۇگۇل ئۇنى كۆرۈپمۇ باقمىغانىكەن. شۇڭا ئۇلار قولىدىكى قويۇق، سۇتتەك ئاق نەرسىگە قاراپ ھەيران بولغىنىچە تۇرۇپ قاپتۇ. چاپارمەنلەرنىڭ ھەرقانچە ئىچكۈسى بولسىمۇ، پادىشاھقا قاراپ ئىچىشكە جۇرئەت قىلالماپتۇ.

ھېلىقى ئايال قېتىقنىڭ نېمىدىن، قانداق ياسىلىدىغانلىقىنى، تەمىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئاجايىپ ياخشى ئۇسسۇزلۇق ئىكەنلىكىنى دەپ بەرگەندىن كېيىن، ئۇلار قېتىقنى ئىچىشىپتۇ. پادىشاھ سەگىپ، چاڭقىقى بېسىلغاندەك، قېتىقنىڭ ئاچچىق-چۈچۈك تەمىدىن ۋۇجۇدى لەرزىگە كەلگەندەك بوپتۇ.

— قېتىقنى ئۆزلىرى ياساملا؟ — دەپ سوراپتۇ پادىشاھ.

— قىزىم گۈلئاي ياسىغان. بىزدەك جاڭگال، قىشلاق ئادەملىرىنىڭ ھەممىسى قېتىق ياساشنى بىلىدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئايال.

قىزنىڭ دانىشمەنلەردەك چېچەن، ئەقىللىقلىقى، ھۆر-پەرىلەردەك گۈزەللىكىگە قولىنىڭ چېۋەرلىكى قوشۇلۇپ پادىشاھنىڭ زوق-ئىشتىياقىنى چېكىگە يەتكۈزۈپتۇ. پادىشاھ ئۆزىنىڭ كېلىشتىكى مۇددىئا-مەقسىتىنى ئايالغا ئېيتىپتۇ.

— بىلىمەن، ئۆزلىرى پادىشاھ، بۇ كىشى ئوڭ قول ۋەزىرلىرى. سىلەرنىڭ كېلىدىغانلىقىڭلارنى قىزىم ئەتىگەندىلا ئېيتقان، — دەپتۇ ئايال.

— بىز قىزنى بايىلا كۆرگەن تۇرساق، قانداقسىگە ئۇ بۇ ئىشنى ئەتىگەندىلا بىلگەن بولىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ۋەزىر ھەيرانلىقىنى باسالماي.

— تاڭغا يېقىن بىر چۈش كۆردۈم. چۈشۈمدە ساتمىمىزنىڭ ئۈستىگە ئۇقالىق بىر بۈركۈت ئۇۋا ياساۋاتقۇدەك. بىر لاچىن ئۇنىڭغا ئۇۋا ياساشقا كېرەكلىك پەي، پاخالدەك نەرسىلەرنى ئەكېلىپ بېرىۋاتقۇدەك. لاچىننىڭ ئەتراپىدا قارچىغىغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىرنەچچە قۇش ئۇچۇپ يۈرگۈدەك. ئۇقا — تاجىنىڭ بەلگىسى، بۈركۈت — قۇشلارنىڭ قۇشى، ئۇۋا — ئۆي، ماكانىنىڭ ئالامىتىدۇر. مۇشۇ ئالامەتلەرگە قاراپ چۈشۈمنىڭ تەبىرىنى چوڭ ئانامغا ئېيتقانىدىم، — دەپتۇ قىز.

— ئۇنداق بولسا نېمىشقا پادىشاھنى چاپارمەنلەر بىلەن تەڭ ئورۇنغا قويۇپ، ئۆيگە بىللە تەكلىپ قىلىسىلەر؟ — دەپ سوراپتۇ ۋەزىر.

— كۈيئوغۇل بولغۇچى پادىشاھ بولسىمۇ، بىزنىڭ سىنىقىمىزدىن ئۆتۈشى كېرەكقۇ. بىز پادىشاھىمىزنى ئادىل، دەپ ئاڭلىغان. راست-يالغانلىقىنى بىلىپ باقماقچى بولدۇق. سەلتەنىتىنى قايرىپ قويۇپ ئېتىدىن چۈشتى، ئەمما قاپاق تۈرمىدى؛ ئاددىيكەن دېمەي شاخ-شۇمبىدا ياسالغان ساتمىمىزغا قەدەم تەشرىپ قىلدى، بەلكى ئۇنى قەسىر-ئوردىسىدەك ھېس قىلدى؛ چاپارمەنلىرى بىلەن بىرگە ئولتۇردى، يەنىلا قاپاق تۈرمىدى؛ ئاددىي قويچىنىڭ ئاچچىق قېتىقىنى ئىچتى، ئەمما ئۇنى ئاچچىقكەن، دېمىدى. ئادالىتىنى، يۇرت يوسۇنىدىن چىقمايدىغانلىقىنى، يۇرت ئوغلى، يۇرت سۆيەرلىكىنى ئايان قىلدى، سىنىقىمىزدىن ئۆتتى. مەن نەۋرەمنى پادىشاھقا تۇتتۇم، — دەپ ھېلىقى ئايال قىزنى قولىدىن تۇتۇپ يېتىلەپ پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئەكېلىپتۇ.

شۇ چاغدا ساتما ئىچىنى بىرپەس تۇمان قاپلىغاندەك بولۇپ، يەنە سۇزۇلۇپتۇ. قارىغۇدەك بولسا قېرى ئايال ساتمىدا يوق تۇرغۇدەك. ئارىلىقتا سىرتقا چىقىپ كەتكۈدەك ۋاقىتمۇ ئۆتمەپتۇ. ئاياغ تىۋىشىمۇ ئاڭلانماپتۇ. ئايالنىڭ يوقىلىپ كەتكەنلىكىگە

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ھەيران بولۇپ، پادىشاھ بىلەن ۋەزىر تەڭلا قاراپتۇ. گۈلئاي پادىشاھقا:

— مومام دائىم: «سېنى ئەلنىڭ ئوغلى بولالىغۇدەك بىر ئەرنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ، بەختكە ئېرىشكىنىڭنى كۆرگىنىمدە ئۆمرۈمدىن قانائەت تاپىمەن» دەيتتى. مومام شۇ سۆزى بويىچە مېنى ئۆزلىرىدەك ئەل ئوغلى، ئادىل پادىشاھنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ، بۇ دۇنيادىن غايىب بولغان ئوخشايدۇ، — دەپتۇ.

پادىشاھ، ۋەزىر ۋە چاپارمەنلەر بۇ ئاجايىپ غايىباتقا ھەيرانۇھەس بولۇپ ساتمىدىن چىقىپ كۆرگۈدەك بولسا، كۇجەكمۇ يوق، قويلارمۇ يوق. ئۇلار بۇ ئەھۋالغا تېخىمۇ ھەيران قاپتۇ. پادىشاھ بۇنىڭ سەۋەبىنى قىزدىن سورىماقچى بولۇپ ئارقىسىغا قارىسا، ساتمىنىڭ ئورنىدا قۇم دۆۋىسى، ئۇنىڭ ئۈستىدە بىر توپ يۇلغۇن تۇرغۇدەك. پادىشاھ: «بىز جىن-ئالۋاستىلار ماكانىغا كېلىپ قالغان ئوخشايمىز» دەپ ئويلاپ سەل قورقۇپتۇ، گۈلئايغا شۈبھىلىك قاراپتۇ.

— پادىشاھىم، قورقمىسىلا، مومام مېنى سىلىگە تۇتقۇزغاندىن كېيىن، كۆڭلى خاتىرجەم بولۇپ ئۇ ئالەمگە كەتتى. بايىقى ساتمىنىڭ، قويلارنىڭ ئەمدى ماڭا كېرىكى بولمىغاچقا، ئۇلارنى يوق قىلىۋەتتى. مومام بىر ئۆمۈر ئىستىقامەت بىلەن پاك-ديانەتلىك ئۆتكەن پەرىشتە سۈپەت ئايال ئىدى. خۇدايىم ئۇنى ئەكېتىپ پەرىشتىلەرگە قوشۇۋەتكەندۇر، ئەمدى ئۇ بۇنىڭدىن كېيىن بېشىمىزغا سايىۋەن بولىدۇ، سىلىنىڭ ئۆمۈرلىرىنىڭ ئاخىرىدىكى چوڭ ئارزۇلىرىغا يەتكۈزىدۇ، — دەپتۇ قىز.

«كۆڭلۈمدىكىنى بىلىپ بولغىنىغا قارىغاندا، بۇ قىز ئادەمزاتى ئەمەس، پەرىشتە زاتىدىن ئىكەن. خۇدايىم تىلەك، ئىلتىجايىمىزنى قوبۇل تېپىپ، مېنى ئارزۇيۇمغا يەتكۈزۈپ غەمدىن خالاس قىلىش ئۈچۈن يەتكۈزۈلگەن ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ، شىرخان پادىشاھنىڭ كۆڭلى جايىغا چۈشۈپتۇ. قايتماقچى بولۇپ،

ئۆزلىرىنىڭ كېلىشۋاتقىنىنى خەۋەر قىلىش ئۈچۈن ئوردىغا ئالدىن چاپارمەن ماڭدۇرۇپتۇ.

خۇش خەۋەرنى ئاڭلىغان ئوردا خادىملىرى بىلەن يۇرت خەلقى پادىشاھنىڭ ئالدىغا چىقىپتۇ.

پادىشاھ خۇشاللىقىدا يۇرتقا قىرىق بىر كېچە-كۈندۈز توي داستىخىنى يېيىپ، خەزىنىدىكى مال-دۇنيالارنى ئامۇخاسقا تۆكمە قىلىۋەتمەكچى بولغانىكەن. گۈلئاي:

— پادىشاھىم قىرىق بىر كېچە-كۈندۈز توي ئۆتكۈزۈشنىڭ ھاجىتى يوق. بولمىسا يەپ-ئىچىش بىلەن بولۇپ كېتىپ يۇرت خەلقىنى غەپلەت باسىدۇ. خەزىنىنى قۇرۇقداپ قويۇشقىمۇ بولمايدۇ. ئەگەر مەسلىھەتىمنى ئاڭلىسىلا، يۇرت خەلقى زىممىسىدىكى ئالۋان-سېلىقنى يەڭگىللەتسىلە، ئاجىزلارنىڭ بېشىنى سىلىسىلا، پاناھسىزلارغا پاناھلىق بولسىلا، ماكانسىزلارنى ماكانلاشتۇرسىلا، يۇرتنى تېخىمۇ ئادىل سورىسىلا، خەلققە بۇنىڭدىن چوڭ توي داستىخىنى بولماس، — دەپتۇ.

شىرخان پادىشاھ بالا يۈزى كۆرۈش تىلىكىنىڭ ئىجابەت بولۇشىغا كۆزى يېتىپتۇ، خۇشاللىققا چۆمۈپتۇ. گۈلئاينىڭ مەسلىھەتى بويىچە ئىلگىرىكى سەككىز خوتۇنىنىڭ ھەربىرى ئۈچۈن بىر كۈندىن، گۈلئاي ئۈچۈن بىر كۈن بولۇپ يۇرتقا توققۇز كېچە-كۈندۈز توي داستىخىنى سېلىپتۇ.

كۈن ھەپتىنى قوغلاپ، ھەپتە ئاينى قوغلاپ، ئارىدىن توققۇز ئاي، توققۇز كۈن، توققۇز سائەت ئۆتكەن بىر خاسىيەتلىك كۈننىڭ سەھىرىدە گۈلئاي شىرخان پادىشاھقا پاقلاندەك سىمىز، قاۋۇل بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىپتۇ، پۈتۈن ئوردىنى شادلىق باھارى قاپلاپتۇ.

شىرخان پادىشاھ بالىسىغا نىمە دەپ ئات قويۇشنى ۋەزىرلەرنىڭ مەسلىھەت بېرىشىگە سالغانىكەن. ئوڭ قول ۋەزىرى:

— پادىشاھىم، ئۆزلىرىنىڭ گۈلئاي بىلەن تېپىشىشلىرىدىن تارتىپ توينىڭ ئالدى-كەينىدىكى ئىشلار ئاجايىپ سىرلىق بولدى.

گۈلئاي ئۆزلىرى ئېيتقاندەك پەرىشتە زاتىدەك قىلىدۇ. بالىغا ئىسىم قويۇشتا ئۇنىڭ ئويلىغىنى باردۇر، گۈلئايدىنمۇ سوراپ باقساق، — دېگەن مەسلىھەتنى بېرىپتۇ. باشقا ۋەزىرلەرمۇ بۇ مەسلىھەتنى توغرا تېپىپتۇ.

شىرخان بۇ ئىشتا ئۆزىنىڭ كالتە پەملىك قىلغىنىدىن ئۆزىچە خىجىل بوپتۇ. گۈلئاينىڭ قېشىغا كىرىپ بالىغا نېمە ئىسىم قويۇشنى سوراپتۇ. گۈلئاي:

— موماملىنىڭ ئېيتىشىچە، بۇرۇن بىزنىڭ ناھايىتى باتۇر، ئەل سۆيەر ئەجدادىمىز پادىشاھ بولۇپ ئۆتكەنىكەن. ئۇنىڭ ئىسمى «مىرزان» ئىكەن. ئوغلىمىزغا شۇ بوۋىمىزنىڭ ئىسمىنى قويساق قانداق بولىدىكىن، ماقۇل تاپارلىمىكىن؟ — دەپتۇ.

گۈلئاينىڭ ئۆزىنىڭ باتۇر ئەجدادىنى ياد ئېتىشى، ئۇ ئەجدادىنىڭمۇ پادىشاھ بولغانلىقى شىرخان پادىشاھقا يېقىپتۇ. «بالىمىزغا مىرزان دەپ ئات قويساق خاسىيەتلىك ئىش بولغۇدەك» دەپ ئويلاپتۇ. يۇرتقا ئات قويۇش چاي داستىخىنى سېلىپ بېرىپتۇ. شۇنداق قىلىپ بالىنىڭ ئىسمى «مىرزان» بوپتۇ. يۇرت خەلقى مىرزانغا خۇدادىن بوۋىسىدەك باتۇرلۇق، دادىسىدەك مەردلىك، ئادىللىق تىلەپتۇ.

مىرزان تۇغۇلۇپ دەل قىرىق كۈن بولغان كۈنى سەھەردە گۈلئاي ئاغرىماي، ھېچبىر ۋاي-ۋايلىماي، جىم-جىـــملا جان ئۈزۈپتۇ. ئۇنىڭ ئوردىغا كېلىشى قانداق ئاجايىپ سىرلىق بولغان بولسا، ئۆلۈپ كېتىشىمۇ شۇنداق سىرلىق بوپتۇ. ھېچبىر گەپ قالدۇرماپتۇ. شىرخان پادىشاھ ئارماندا قاپتۇ. ئوردا بېغىغا چوڭ بىر گۈمبەز ياسىتىپ، گۈلئاينى شۇنىڭ ئىچىگە قويۇپتۇ، ھەر كۈنى سەھەر-كەچ يوقلاپ تۇرۇپتۇ.

شىرخان پادىشاھ قىرىق كۈنلۈك بولغان بالىسىنى ئېمىتىش، بېقىشقا مەخسۇس كېنىزەكلەرنى بەلگىلەپتۇ. بالىنىڭ ھالىدىن پات-پات خەۋەر ئېلىپ تۇرۇپتۇ. بالا كۈندىن-كۈنگە كۆزگە

كۆرۈنۈپ چوڭ بولۇشقا باشلاپتۇ. بەش ياشقا كىرگەندە مەخسۇس ئۇستاز بەلگىلەپ تەربىيىلەپتۇ. مىرزان ئەقىللىق بالا بولۇپ، يەتتە ياشقا كىرگۈچىلا خېلى نەرسىنى بىلىۋاپتۇ. يەتتە ياشقا كىرگەندىن كېيىن، ئەقلى باشقىچە ئېچىلىپتۇ. يىلنىڭ كەينىدىن يىل ئۆتۈپ، مىرزان ئون ئۈچ ياشقا كىرىپتۇ. شۇ چاغقىچە شىرخان پادىشاھ ئوغلىدىن نېرى بولماي، بىرەر قېتىممۇ ئوۋ-شىكارغا چىقىپ باقماپتۇ. مىرزان ئون ئۈچ ياشقا كىرگەن يىلى پادىشاھنىڭ كۆڭلى شىكارغا چىقىپ كېلىشنى خالاپ قاپتۇ. مىرزاننى ئوردىنىڭ باش مۇلازىمەتچىسىگە تاپشۇرۇپ قويۇپ، ۋەزىر ۋە نۆكەرلىرى بىلەن يەتتە كۈنلۈك شىكارغا چىقىپ كېتىپتۇ.

مىرزاننى پادىشاھ جېنىدىن ئەزىز كۆرۈپ ئەتىۋارلاپ، دېگىنىنى قىلىپ بېرىپ ئەركىن چوڭ قىلغانىكەن، پادىشاھ شىكارغا كەتكەندىن كېيىن، ئۇ تەختخانىدا كۆڭلى تارتقاننى قىلىپ ئويناپتۇ. كۆزى دادىسىنىڭ شاھلىق تونىغا چۈشۈپتۇ، تونىنى كىيىپ ئويناپتۇ، ئۇزۇن تونىنىڭ پېرىمى يەردە سۆرىلىپ قاپتۇ. مۇلازىملار مىرزانغا گەپ قىلالماي قاپتۇ. مىرزان دادىسىنىڭ شاھانە چاپىنىغا ھەيران قېلىپ، ئالتۇن جىيەك، نەقىشلىرىگە قاراۋېتىپ، تونىنىڭ يانچۇقىغا قولىنى ساپتۇ. قولىغا بىرنەرسە ئۇرۇنۇپتۇ، ئۇنى يانچۇقىدىن چىقىرىپ قارىغۇدەك بولسا، دەپتەردەك بىرنەرسە ئىكەن. مىرزان ئېچىپ قارىسا، ئۇنىڭدا كۈن دېسە كۆزى بار، كۈن ئەمەس، ئاي دېسە ئاغزى بار، ئاي ئەمەس، ئاجايىپ بىر ساھىبجامالنىڭ رەسىمى تۇرغان. مىرزان رەسىمگە بىر قاراپلا ئاشىق بىقارار بولۇپ ھوشىدىن كېتىپ يىقىلىپتۇ. ئۇنىڭ بۇ ھالىنى كۆرگەن مۇلازىملار يۈگۈرۈشۈپ كېلىپتۇ. بەزىلىرى مىرزاننىڭ بېشىنى يۆلەپتۇ، بەزىلىرى ھوشلاندۇرۇش دورىسى ئەكېلىپ يۈزىگە چېچىپتۇ. مىرزان بىر ھازادىن كېيىن ھوشىغا كەپتۇ. باش مۇلازىم ئۇنىڭدىن نېمە ۋەقە سادىر

بولغانلىقىنى، مۆلازىملاردىن بىرەرسىدىن ئازار يەتكەن-يەتمىگەنلىكىنى سوراپتۇ. مىرزاننىڭ گەپ قىلغۇدەك ھالى بولمىغاچقا، زۇۋان سۈرمەپتۇ. مۆلازىملار مىرزاننى ھۇجرىسىغا ئەكىرىپ ياتقۇزۇپ قويۇپ، شىپالىق ھەر خىل گۈل-گىياھلارنىڭ شىرنە-قىياملىرىنى ئىچۈرۈپتۇ. ئەمما مىرزاننىڭ چىرايى بارغانسىرى سارغىيىپ كېتىۋاتقۇدەك. پادىشاھنىڭ شىكاردىن قايتىشىنى ساقلىسا يەنە تۆت كۈن بار ئىكەن. مىرزان بارغانسېرى ئېغىر تىنغۇدەك. گەپ-سۆزدىن قالغاندەك ھېچكىمگە گەپ قىلمىغۇدەك. مۆلازىملار قورقۇشۇپتۇ، پادىشاھقا ئادەم ماڭدۇرۇپتۇ.

ئوغلىنىڭ ئاغرىپ يېتىپ قالغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىغان شىرخان پادىشاھ ھوشىدىن كەتكىلى تاس قاپتۇ، شۇ ھامان شىكاردىن قايتىپتۇ، ئوردىغا كېلىپلا ئوغلىنىڭ يېنىغا كىرىپتۇ، ھالىنى سوراپتۇ. مىرزان ئۇلۇغ-كىچىك تىنىپتۇ، گەپ قىلماپتۇ. پادىشاھ تېۋىپ-ئۆلىمالارنى چاقىرتىپ ئەكېلىپ كۆرسىتىپتۇ.

— بالىدا قورققۇدەك كېسەل يوق، پەقەت يۈرىكىدە كۆيۈك دەردى باردەك قىلىدۇ، — دېيىشىپتۇ تېۋىپلار.

شىرخان پادىشاھ دەسلەپ تېۋىپلارنىڭ سۆزىنىڭ مەنىسىگە يېتەلمەي تۇرۇپ قاپتۇ، ئويلاپ كۆڭلى بىرنەرسىنى تويغاندەك بوپتۇ-دە، تېۋىپلارنى چىقىرىۋېتىپ، ھۇجرىدا ئىككىسىلا قالغاندىن كېيىن، قانداق ۋەقە سادىر بولغانلىقىنى ئوغلىدىن سوراپتۇ. مىرزان دەسلەپ گەپ قىلغىلى ئۇنىماپتۇ. پادىشاھ قايتا-قايتا سوراپ تۇرۇۋالغاندىن كېيىن، زۇۋانغا كېلىپ:

— دادا، ئېيتماي دېگەنىدىم، سوراپ تۇرۇۋالدىڭىز، ئېيتمىسام ئۆزۈمگىمۇ ئاراملىق يوقكەن. بىرىنچىدىن، گۇناھىمدىن، بىر قوشۇق قېنىمدىن كەچسىڭىز؛ ئىككىنچىدىن، مېنىڭ تىلىكىمنى ئىجابەت قىلىپ بېرىشكە ۋەدە بەرسىڭىز ئاندىن ئېيتىمەن، — دەپتۇ مىرزان.

— ھەرقانداق گۇناھىڭ بولسا كەچتىم، ھەرقانداق تىلىكىڭ بولسا بەجا كەلتۈرىمەن. قېنى، نېمە ئىش، دەرھال دە، — دەپتۇ پادىشاھ.

— ھەي دادا، شاھلىق تونىڭىزنىڭ يانچۇقىدا بىر ساھىبجامال قىزنىڭ رەسىمى بار ئىكەن، ئۇ كىمنىڭ قىزى، ھازىر نەدە؟ — دەپ دادىسىدىن سوراپتۇ مىرزان.

شىرخان پادىشاھ ئوغلىنىڭ گېپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، مىرزاننىڭ كېسىلىنىڭ نېمىلىكىنى بىلىپتۇ. پادىشاھ ئوغلىغا:

— ئوغلۇم، ئۇ قىزنىڭ گېپىنى قىلدىڭ، ئەمدى بۇ گەپنى ئىككىنچى ئاغزىڭغا ئالغۇچى بولما، بۇ ئىشقا مەن ئامال قىلالمايمەن، — دەپتۇ.

— نېمىشقا؟ ئۇ قىز زادى كىم؟ — دەپ يەنە سوراپتۇ مىرزان.

— ئوغلۇم، ئۇ قىزنىڭ دادىسى مېنىڭدەك قىرىق يەتتە پادىشاھنى سورايدىغان شاھىنشاھ. سەن بويۇڭ يەتمەيدىغان شاخقا قول سوزۇۋېتىپسەن. ئۇ قىزنى خىيالىڭدىن چىقىرىۋەت، — دەپ، پادىشاھ ئوغلىغا سەل قاتتىق گەپ قىپتۇ.

دادىسىنىڭ گېپىدىن كۆڭلى ئازار يېگەن مىرزان:

— دادا، سىز مەندىن بىر ئىشنى يوشۇرۇۋاتامسىز، ئۇ قىزنى مەندىن قاچۇرۇۋاتامسىز؟ — دەپتۇ-دە، ئورنىدىن تۇرۇپلا سىرتقا قاراپ مېڭىپتۇ، دادىسىنىڭ: «ئوغلۇم، نەگە بارىسەن؟» دەپ سورىغان سوئالىغا: «باغنى ئايلانغۇم كېلىۋاتىدۇ» دەپ قويۇپلا ھۇجرىسىدىن چىقىپتۇ.

شىرخان پادىشاھ ئوغلىنى «راست، باغنى ئايلانغۇسى كەلگەن ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ ئارقىسىدىن چىقماپتۇ. مىرزان بولسا شۇ چىققىنىچە دادىسىنى، شەھىرىنى تەرك ئېتىپ، چۆل-جەزىرىگە قاراپ يول ئاپتۇ. ئۇ شۇ ماڭغىنىچە ئىككى كۈن يول يۈرۈپ، ئادەمسىز بىر چۆل-باياۋانغا يېتىپ كەپتۇ. ئۇ يۈرتتىن چىقار

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com